

Ευαγγέλου Λεμπέση

Η ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΒΛΑΚΩΝ ΕΝ ΤΩ ΣΥΓΧΡΟΝΩ ΒΙΩ

ΜΕΛΕΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ

Το γνωστό αυτό κείμενο του Ευάγγελου Λεμπέση, δημοσιεύτηκε αρχικά στην "Εφημερίδα των Ελλήνων Νομικών" το έτος 1941 με αποτέλεσμα συζητήσεις κριτικών και αντιπαραθέσεις στις εφημερίδες της εποχής. Είναι γεμάτο από οξυδερκείς παρατηρήσεις πάνω στο τεράστιο θέμα της βλακειάς στις σύγχρονες κοινωνίες. Είναι μακροσκελές, γραμμένο σε καθαρεύουσα, αλλά αξίζει τον κόπο να διαβαστεί και να γίνει κτήμα. Διαβάζοντάς το μπορεί εύκολα κανείς να αναγνωρίσει κάτω από τις γραμμές του πρόσωπα της σημερινής κοινωνίας, τόσο γνωστά του δημοσίου βίου όσο και άλλα του στενού μας κοινωνικού περιβάλλοντος.

Σήμερα κυκλοφορεί ως ένθετο στο βιβλίο του Ευ. Λεμπέση, «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΜΑΖΑ» από τις ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ, έβδομη έκδοση, Αθήνα 1999. Περί το 2005 κυκλοφόρησε και σε νεοελληνική απόδοση.

Γράφει ο συγγραφέας στην εισαγωγή του: «Θα έπρεπεν ίσως, εκ λόγων ευγνωμοσύνης προς τους αποτελούντας το θέμα της παρούσης μελέτης δυνάστας της ανθρωπότητας ν' αφιερωθεί αυτή εις αυτούς. Εκ λόγων δικαιοσύνης όμως αφιερούται – και ουκ επ' ελάχιστον, προς διδασχόντων – εις τους δυναστευομένους: δηλονότι εις τους ευφρείς!»

Εις την πολυπληθή κατηγορίαν των βλακών προσάπτεται ασφαλώς άδικος και επιστημονικώς εσφαλμένη μομφή, όταν ούτοι χαρακτηρίζονται είτε ως άχρηστοι και περιττόν βάρος της κοινωνίας, είτε ως παρασιτικοί, εκφράζεται δε συχνά η ανόητος, ως θα ίδωμεν, ευχή όπως ούτοι εκλείψουν. Το πρόβλημα των βλακών δεν είναι εν τούτοις απλούν όταν ληφθή πρώτον υπόψιν η στερεά και απολύτως αναγκαία θέσις, ήν ούτοι επαξίως κατέχουν εν τω κοινωνικώ διαφορισμώ. **Οι βλάκες διαιρούνται ούτως εις δύο όλως αντιθέτους μεταξύ των «ομάδας», διεπομένας όμως αμφοτέρας υπό του αυτού νόμου, του διαφορισμού.** Η πρώτη εκ τούτων ομάς καταλαμβάνει ως γνωστόν τας υποδεεστέρας εν τη κοινωνία θέσεις, ήτοι ευρίσκεται εις τας κατωτάτας βαθμίδας τού κοινωνικού διαφορισμού. Πόσον ευεργετική διά την κοινωνίαν είναι η ομάς αύτη είναι περιττόν να τονισθή, διότι άνευ αυτής δεν θα υπήρχεν εκμετάλλευσις και άνευ εκμεταλλεύσεως δεν θά υπήρχε πολιτισμός. Εις δε την γλώσσαν του κοινωνικού διαφορισμού: Άνευ αυτής δεν θα υπήρχε διαφορισμός, διότι αντί της ανισότητος, θα υπήρχεν ισότης, έστω και εκ των άνω, δηλαδή θα ήσαν όλοι ευφυείς, όπερ από της απόψεως του διαφορισμού το αυτό: ως να ήσαν όλοι βλάκες· διότι ο διαφορισμός απαιτεί ρητώς και ευφυείς και βλάκας, περικοπτομένων δε οιονδήποτε εκ των δύο τούτων σκελών του, αίρεται ολόκληρος. Άνευ δε, κατ' ακολουθίαν, τού διαφορισμού, καθισταμένου δυνατού μόνον διά της σοβαράς συμβολής των βλακών, δεν υπάρχει κοινωνία. Τοιαύτη λοιπόν ή τεραστία κοινωνική σημασία των βλακών, ήτις άλλως τε υπό πάντων αναγνωρίζεται, μολοντί μόνον εις τον κοινωνιολόγον είναι επιστημονικώς γνωστή.

1. **Η κατά των βλακών καταφορά προκαλείται άλλως τε υπό της δευτέρας ομάδος αυτών, πλέον ενοχλητικής της πρώτης, αλλά και ενταύθα η καταφορά αύτη, έφ' όσον εμφανίζεται ως λογική κρίσις, είναι ακοινωνιολόγητος, ήτοι αντεπιστημονική.** Κατηγορούνται δηλαδή οι βλάκες της δευτέρας ταύτης κατηγορίας ότι αναξίως κατέχουν σπουδαίας εν τη κοινωνία θέσεις. Αλλά η κρίσις αύτη προδίδει πλήρη μιας ωρισμένης μορφής του διαφορισμού άγνοιαν. Η μορφή αύτη δεδομένη με φυσικήν αναγκαιότητα ως ο νόμος τού διαφορισμού είναι ο στοιχειώδης κανών: "δέκα βλάκες καθ' ενός ευφυούς· δέκα ανίκανοι καθ' ενός ικανού· δέκα αδύνατοι καθ' ενός ισχυρού κ.ο.κ.". Το φαινόμενον τούτο, κλασσικόν, τυπικόν και αιώνιον αφ' ής υπάρχει ανθρωπίνη κοινωνία, δί' όλης της Ιστορίας της ανθρωπότητος, δύνανται να είναι «τυχαίον»; Αλλά τυχαίον είναι ό,τι αδυνατεί να συλλάβη ο ανθρώπινος νούς. Ουδέποτε όμως ό,τι προ πολλού έχει συλληφθή εις τον θεμελιώδη νόμον του διαφορισμού. Και το μεν ψυχολογικόν ελατήριον του συνασπισμού των οπωσδήποτε «κάτω» κατά των οπωσδήποτε «άνω» είναι δεδομένη δια του ressentiment. Ο συνασπισμός των βλακών ενταύθα είναι

μηχανική οργάνωσις βάσει της αρχής της "ελαχίστης προσπαθείας" προς αντιμετώπισιν ισχυροτέρας δυνάμεως εις το πρόσωπον των ολίγων ή του ενός. Η οργάνωσις αύτη περιωρισμένης εκτάσεως καλείται κοινωνιολογικώς κλίκα (clique).

2. Η έμφυτος τάσις του βλακός, εξικνουμένη συχνότατα εις αληθή μανίαν όπως ανήκη εις ισχυράς και όσον το δυνατόν περισσοτέρας πάσης φύσεως οργανώσεις, εξηγείται πρώτον μεν εκ της ευκολίας της αγελοποιήσεως, εις ήν μονίμως υπόκειται, λόγω ελλείψεως ατομικότητας (εξ ού και το μίσος του κατά του ατόμου και του ατομικισμού), δεύτερον δε εκ του ατομικού ζώδους πανικού, υπό του οποίου μονίμως κατατρύχεται, εκ του δεδικαιολογημένου φόβου μήπως περιέλθη εις το παντός είδους προλεταριάτον. Αποτελεί δε η τάσις αύτη αμάχητον σχεδόν τεκμήριον περί του βαθμού της πνευματικής του αναπηρίας. Τοιουτοτρόπως δημιουργείται αυτόματος συρροή βλακών εις τας πάσης φύσεως οργανώσεις, αίτινες, εάν μεν είναι συμφεροντολογικάί, διατηρούν τουλάχιστον την σοβαρότητα των συμφερόντων των, εάν όμως είναι «πνευματικάί» περιέρχονται συν τω χρόνω εις πλήρη βλακοκρατίαν. Εις το φαινόμενον τούτο οφείλει τον εκφυλισμόν του λ.χ. ο μασσωνισμός, οι απανταχού Ροταριανοί Όμιλοι, όλοι οι «πνευματικοί» σύλλογοι, και αυτή αύτη η... Κοινωνία των Εθνών! Επόμενον είναι κατόπιν τούτων, ότι όπως η λεγεών των βλακών ωθείται ακατανικήτως προς την αγέλην και προς τας πάσης φύσεως οργανώσεις, ούτω υφίσταται ακατανίκητον έλξιν από τας παντός είδους αγελαίας αντιατομικάς και ομαδιστικάς θεωρίας, από του πάσης φύσεως παρεμβατισμού η διευθυνομένης οικονομίας ή 4ης Αυγούστου μέχρι του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού (άλλοι είναι οι εκμεταλλευταί των θεωριών αυτών). Τούτων δεδομένων εξηγείται και η ατελεύτητος και αυστηροτάτη επιλογή βλακών εις τά ομαδικά συστήματα η οποία, τη βοήθεια μιας πολιτικής βίας, κατοχυρούται και ως πολιτικόν και κοινωνικόν καθεστώς (4η Αύγούστου), τώσω μάλλον, όσο η ελευθερία της σκέψεως, χρήσιμος μόνον εις εκείνους, οίτινες διαθέτουν σκέψιν, είναι μονίμως και εξόχως αντιπαθητική εις τους βλάκας, διότι ασκουμένη υπό των άλλων στρέφεται εναντίον των, ίδια οσάκις ούτοι κατέχουν εξουσιαστικάς θέσεις, ή έχουν συνδέση συμφέροντα με τους κατέχοντας αυτάς. Η έλλειψις ίδιας γνώμης, η κολακεία και η ραδιουργία (ίδε κατωτέρω) τούς προορίζουν άλλως τε ειδικώς δια τας καταστάσεις ταύτας. Η ακατανίκητος επίσης τάσις των βλακών προς τας πάσης φύσεως αγελαίας εμφανίσεις (κοσμικάί συγκεντρώσεις και causerie τρεφομένη εκ των περιεχομένων των εφημερίδων και των ραδιοφώνων, μόδα, κλπ.) και διακρίσεις (τίτλοι, διπλώματα παράσημα) είναι κατόπιν των ανωτέρω αυτονόητος.

3. Αλλά πόθεν είναι δεδομένη η πραγματική δυνατότης της αποτελεσματικής δράσεως της βλακικής αγέλης; Η δυνατότης αυτή είναι δεδομένη απολύτως αντικειμενικώς και ανεξαρτήτως τού ψυχολογικού ελατηρίου (τού *ressentiment*), το οποίον άλλως ουδεμίαν θα είχε κοινωνικήν δράσιν και ακολούθως κοινωνιολογικήν σημασίαν. Είναι δεδομένη εκ της μοιραίας θέσεως την οποίαν κατέχουν εις την κλίμακα του κοινωνικού διαφορισμού οι βλάκες, θέσεως εις την οποίαν είναι αναντικατάστατοι, διότι είναι θέσις υποδεεστέρα, αλλά και απολύτως απαραίτητος δια τον όλον κοινωνικόν μηχανισμόν, ο οποίος βασίζεται απολύτως εις τας κατωτέρας αυτού βαθμίδας. Ευκρινέστατα διαφαίνεται η εξάρτησις αυτή των ανωτέρω βαθμίδων και προσώπων από των κατωτέρων τοιούτων όπου αυτή λαμβάνει μορφάς καθαρώς εκβιαστικάς, τας οποίας γνωρίζουν πάντες οι κοινωνικοί άνθρωποι. Ως παράδειγμα δύναται να χρησιμεύση η παρέλκυσις ή ο ενταφιασμός μιας ύποθέσεως εις οιανδήποτε υπηρεσίαν υπό κατωτέρων υπαλλήλων, η έκδοσις εντάλματος συλλήψεως κατά καταζητουμένου εκκληματίου, εις περίπτωσιν κατά την οποίαν τα κατώτερα αστυνομικά όργανα είναι αλληλέγγυα προς αυτόν κλπ. κλπ.

4. Λαμβανομένης ήδη υπ' όψιν της επικαίρου ταύτης θέσεως των κατωτέρων βαθμίδων και προσώπων εν τω κοινωνικώ διαφορισμώ καθίσταται απολύτως νοητή και η άνοδος αυτών εις ανωτέρας βαθμίδας δια κοινού μεταξύ των συνασπισμού αναδεικνύοντος εαυτούς και αλλήλους άφ' ενός μεν δι' οργανωμένης αντιστάσεως (*boycotage*) προς τα άνω και παραλύσεως των τυχόν αντιθέτων ενεργειών των υπερκειμένων παραγόντων προς ανάδειξιν άλλου πράγματι ικανού, προσώπου, άφ' ετέρου δε δι' οργανωμένης προωθήσεως προσώπου εκ των κόλπων αυτών, προς την ανωτέραν βαθμίδα. Το φαινόμενον τούτο καλείται κλίκα. Ότι την εξέλιξιν ταύτην ουδείς δύναται να σταματήσει είναι φανερόν, όσον είναι φανερά η νομοτελειακή συνάρτησις των ως άνω δεδομένων. Κατά την αυτήν συνάρτησιν το φαινόμενον συνεχίζεται: «ενός βλακός προκειμένου μύριοι έπονται», ο δε ούτω ανελθών βλαξ θα προωθήση ο ίδιος πρόσωπα μόνον κατώτερα εαυτού, μέχρις ότου η μία βιαία έξωθεν επέμβασις, υπαγορευομένη υπό της ανάγκης άλλου τινός κοινωνικού οργανισμού, ή ο φυσικός εκφυλισμός ενός τοιούτου οργανισμού εκ των έσω, επιφέρει θεμελιώδη τινά ανατροπήν ή και αυτόν τούτον τον τερματισμόν του βίου του εκφυλισθέντος οργανισμού. Ούτω λ.χ., εις παρομοίαν περίπτωσιν η το 1910 ανελθούσα κοινωνική ομάς άνέτρεψε την ιεραρχίαν των αξιών και των προσώπων και εντός του παλαιοκομματισμού, καταστήσασα δυνατήν την υπεφαλάγγισιν των παλαιών αυτού αρχηγών υπό νέων (Γούναρη, Στράτου κλπ.). Ως παράδειγμα δια την δευτέραν περίπτωσιν δύναται να θεωρηθή η άνευ ουδεμιάς αντιστάσεως παράδοσις της εξουσίας

υπό της παλαιάς κρατούσης κοινωνικής ομάδος εις την αναίμακτον «επανάστασιν» τού 1909. Πλείστα άλλα παραδείγματα αποσυνθέσεως ορισμένων άλλοτε ισχυρών οργανισμών: του Βενιζελισμού και του Αντιβενιζελισμού παρατηρούνται σήμερον, μερικών εκ των οποίων αλλαχού δίδεται η ανάλυσις.

5. Αλλά και οι άνευ συνασπισμού και οργανώσεως, άνευ «κλίκας», ανερχόμενοι βλάκες ή ανίκανοι γενικώς, ατομικώς και μόνον επικρατούντες, ευρίσκονται εν τούτοις δεσμευμένοι υπό του κοινωνικού διαφορισμού εις ίσον βαθμόν ως και οι οργανωμένοι τοιούτοι. Διότι αντικειμενικώς αι θέσεις τας οποίας λαμβάνουν είναι τοιαύται, ώστε η ανεπάρκειά των ή να είναι πλεονεκτική ή να είναι ανεκτή, ούδέποτε όμως θέσεις απαιτούσαι πραγματικά προσόντα, εκ των οποίων, και αν ακόμη φθάνουν εις αυτάς, ανατρέπονται και κρημνίζονται εις την πρώτην αντίξοον περίστασιν και υπό μεγάλου τινός ή μικρού πνέοντος ανέμου. Ούτω λ.χ. πολλοί εξ αυτών κατέλαβον διαδοχικώς πλείστα αξιώματα της κοινωνίας και της πολιτείας, από του Προέδρου της Δημοκρατίας, μέχρι του «Προέδρου του Συλλόγου Προστασίας Εγγύων Μυιών», του «Γενικού Γραμματέως της Γενικής Συνομοσπονδίας Πωλητών Ποντικοπαγίδων» κ.ο.κ., αξιώματα βεβαίως, τα οποία ουδέποτε θα επιδιώξη σοβαρώς απασχολούμενος άνθρωπος. Εις τα αξιώματα ταύτα προστίθενται φυσικά και διακρίσεις οίον παράσημα, διπλώματα, δεξιώσεις κλπ. τα οποία ανέκαθεν απετέλεσαν ευπρόσδεκτα και ζωηρώς καταζητούμενα θέματα μεγάλων σατυρικών έργων της λογοτεχνίας, ένθα απηθανατίσθη ο ανώνυμος ούτος κοινωνικός τύπος. Την άνοδον αυτού διευκολύνουν πλείστα προς τούτο ειδικά προσόντα: η παντελής έλλειψις προσωπικότητος, ήτις εκδηλούται εις την χρονίαν απουσίαν γνώμης επί παντός ζητήματος, εις τον φόβον προ της ενδεχομένης διαφωνίας προς πάντα άνθρωπον, η ολιγόλογος ανιαρότης αυτού, εκλαμβανομένη υπό των αφελών ως βαθύνοια και σοβαρότης, οφειλομένη δε πράγματι εις ανεπανόρθωτον έλλειψιν πνεύματος και πολιτισμού, κλπ. (Τοιούτοι λ.χ. δύο κλασσικοί και αντίθετοι τύποι σοβαροφανών βλακών: ο «ψωνίζων» και ο «causeur». Ο «ψωνίζων» έχει έκδηλον στίγμα την βλακώδη πονηρίαν εις το μέρος εκείνο του ανθρωπίνου σώματος, ένθα παρά τοις ανθρώποις κείται συνήθως το πρόσωπον. Η ευφυΐα του, την οποίαν πιστεύει ότι έχει και ότι την κρύπτει επιμελώς, συνίσταται εις το ν' ακούη μόνον τα λεγόμενα των άλλων, συνοδεύων αυτά με εξυπνώδες τι ηλίθιον μειδίαμα. Δεν απαντά, διότι βεβαίως δεν είναι «κουτός» διά να «εκτεθή». Πάντα άνθρωπον κατ' αρχήν θεωρεί ως εχθρόν ενεδρεύοντα να του αρπάση καμμίαν εκδήλωσιν δια να τον εκθέση κακοήθως εις τους εχθρούς του. Πάντα δε άνθρωπον κατ' αρχήν εκφράζοντα γνώμας θεωρεί άνευ δισταγμού βλάκα, κρύπτων ο ίδιος επιμελώς την ευφυΐαν

του όπισθεν συγκαταβατικού μειδιάματος. Έχει την ευφροσύνη άποψιν, ότι ηλίθιοι ήσαν πάντες οι έχοντες γνώμην, οι γράψαντες βιβλία, ότι ο Κάντ αδίκως φιλοσόφησε και ο Μπετόβεν διέπραξε μεγίστην ηλιθιότητα συνθέσας τας μουσικάς του συμφωνίας. Η περιφρόνησις του προς τους διανοουμένους και ιδίως τους αγωνιζομένους εξ αυτών και προς τους καλλιτέχνας είναι απέραντος, περί δε των ευφυολόγων φρονεί ότι πρόκειται περί γελωτοποιών τεταγμένων να τον διασκεδάζουν, γελά δε ουχί λόγω των ευφυολογημάτων των, αλλά λόγω της βλακείας των να λέγουν ευφυολογήματα άνευ πρακτικού τινος λόγου. Πάσας τας ανοησίας ταύτας των καλουμένων ευφύων καλύπτει ο «ψωνίζων» με μειδίαμα αυτοπεποιθήσεως, συγκαταβάσεως και μετριόφρονος υπεροχής...

Ο causeur συνάδελφος του ανωτέρω αποτελεί αληθή κοινωνικήν μάστιγα, διότι ως causeurie εκλαμβάνει το να λέγη εις τους χειμαζομένους συνανθρώπους τί ανέγνωσεν εις τας εφημερίδας, τί ήκουσεν εις το ραδιόφωνον και τί του είπον διάφοροι καθ'οδόν, εξικνούμενος έστιν ότε εις τα σχόλιά του, όταν αποφασίση να σχολιάση εις δυσθεώρητα ύψη οξυδερκείας και πνευματικής χάριτος: ότι λ.χ. κατά την νύκτα αναμφιβόλως επικρατεί σκότος, την δε βροχήν ακολουθεί οπωσδήποτε η υγρασία.... Εις ταύτα προστίθεται ενίοτε και η «προστατευτική» στάσις αυτού έναντι των πνευματικώς ανωτέρων του, σκοπούσα την υποτίμησιν αυτών εις τα όμματα του κόσμου κλπ. Με γενικόν και ανεπανόρθωτον αποτέλεσμα την κατάκτησιν της γενικής «συμπαθείας» του κόσμου και την απονομήν του περιφήμου διπλώματος του «συμπαθούς», κατά του οποίου, δι' αιματηράς σατύρας εξηγέρθησαν εν σώματι όλοι οι πνευματώδεις άνθρωποι των αιώνων, οι αφήσαντες τα επισκεπτήριά των εις τας σελίδας της Ιστορίας, θεωρήσαντες αυτό, άγνωστον διατί, ως την δεινοτέραν ύβριν.

6. Ενδιαφέρον είναι τέλος ενταύθα το φαινόμενον μερικών ευφύων ανθρώπων, οίτινες, ενστικτωδώς διαισθανόμενοι τον κοινωνικώς ανυπέβλητον ρόλον των βλακών και την λαμπράν κοινωνικήν αυτών σταδιοδρομίαν - εν τη «χρυσή» μέση οδώ της μετριότητος εννοείται - αποφασίζουν να υποδυθούν τον ρόλον αυτόν, όπως ανέλθουν δια της μεθόδου της «νύσσης», ως αύτη ευφυέστατα αποκαλείται παρά τω λαώ. Αλλ' ο ρόλος ούτος είναι εξαιρετως δύσκολος εκ δύο λόγων: Πρώτον υποκειμενικώς η ύπαρξις πνευματικής και ψυχικής ζωής έχει ως γνωστόν αναποτρέπτους αντανακλάσεις επί της εξωτερικής φυσιογνωμίας, αίτινες με την τελειότεραν υπόκρισιν, δύσκολον είναι ν' αποκρυβούν, πλην της περιπτώσεως καθ' ήν είναι δεδομένον τάλαντον μεγάλου ήθοποιού. Η απλή παρουσία του ευφύου ανθρώπου είναι κατά κανόνα διά τον βλάκα εις το

έπακρον προκλητική. Το ψυχολογικόν σύμπλεγμα των συναισθημάτων, το οποίον αυτή εξαπολύει παρ' αυτώ είναι το αυτό ακριβώς με εκείνο του καταδιωκομένου και πανικοβλήτου ζώου ή ανθρώπου, εν καταστάσει φυγής ή άμύνης. Τό μίσος, ο φόβος, ο φθόνος μετά του θράσους συμπλέκονται κατά τρόπον, δηλούντα δια τον εξησηκμένον οφθαλμόν σαφώς εις πάσαν φράσιν, ίδια υποτιμητικήν ή μειωτικήν, την κατάστασιν άμύνης. Δεύτερον από της απόψεως του βλακός, η ένστικτος καχυποψία αυτού είναι τοιαύτη, ώστε η υπόκρισις του ευφυούς ν' αποβαίνει ματαία, η δε πραγματική ειλικρίνεια αυτού να εκλαμβάνεται ως υπόκρισις. Ο βλάξ ως πλησιέστερος προς το ζωϊκόν βασίλειον, έχει την ένστικτον καχυποψίαν ούτω ανεπτυγμένην, ώστε ν' αδυνατή να διαγνώση ή να εννοήση συλλογισμούς και λογικούς υπολογισμούς του ευφυούς, βασιζομένους όχι εις το ένστικτον αλλά εις την διάνοιαν. Αοπλος και ανυπεράσπιστος έναντι των ψυχρών υπολογισμών της ξένης διανοίας, ής ο μηχανισμός τυγχάνει εις αυτόν νοητικώς απροσπέλαστος, μίαν μόνην άμυναν διαθέτει, ακριβώς όπως το ζών και ο πρωτόγονος άνθρωπος: την ένστικτον καχυποψίαν. Ούτω εξηγείται και η φυσική και πνευματική κατωτερότης των λαών, οίτινες εμπνέονται βασικώς υπό της καχυποψίας, ήν αυταρέσκως εκλαμβάνουν ως ευφύιαν. Έναντι τών Ευρωπαίων οίτινες ουδεμίαν ανάγκην έχουν αυτής, ως αντιλαμβανόμενοι νοητικώς τον κόσμον. Εκ τούτων επίσης φαίνεται σαφώς, ότι η καχυποψία και η απότοκος αυτής πονηρία είναι ακριβώς το αντίθετον της ευφύιαις ως προς τον όλον αυτής εκτοπιζομένης πάντοτε υπό της δευτέρας. Λέγομεν αντίθετος μόνον ως προς τον ρόλον, διότι η διάνοια δεν είναι τι το ανεξάρτητον ή αντίθετον του ενστίκτου, αλλά τουναντίον η ανάπτυξις και ο δια λογικών μέσων πλουτισμός αυτού εις την αρχικήν αυτού πάντοτε κατεύθυνσιν.

7. Πονηρία είναι η ενεργητική όψις της καχυποψίας και το δεύτερον στάδιον αυτής, ήτοι η δράσις αυτής, δράσις όμως ζωϊκώς αμυντικής φύσεως, διότι προϋποθέτει την πνευματικήν κατωτερότητα και την πνευματικήν αμηχανίαν του βλακός, ως ζώου ενστικτώδους και πνευματικώς πανικοβλήτου. Η απλή καχυποψία είναι άμυνα παθητικής φύσεως, καθ' ο μη ενεργούσα επί άλλων ατόμων. Η πονηρία είναι άμυνα ενεργητικής φύσεως, διότι αποτελεί εγκεφαλικήν ενέργειαν, σχηματισμόν συλλογισμών και συμπερασμάτων, αγόντων εις πράξεις («τον εγέλασε» κ.λπ.) και συνεπώς ενεργεί επί άλλων ατόμων. Άσχετον το ζήτημα της βλακώδους ποιότητος των συλλογισμών και συμπερασμάτων. Η χρησιμοποίησις ήδη των βλακωδών τούτων συλλογισμών και συμπερασμάτων, με μίαν λέξιν της πονηρίας, χρησιμοποίησις όμως γενικώτερον ψυχολογικώς επιδρώσα επί του άλλου ατόμου, ήτοι χρησιμοποίησις αυτής εν συνδυασμώ με στοιχεία κατωτάτης πνευματικής υποστάθμης (κολακεία, ψεύδος, ραδιουργία,

συκοφαντία, σωματεμπορία, συμπαθής μορφή τού βλακός ακόμη, επίκλησις της πολυτεκνίας του, προσφορά ανηθικών καί ευκόλων υπηρεσιών εις το κολακευόμενον πρόσωπον, χαφιεδισμός, ξεσκονίσματα, το «ποιεῖν τον καραγκιόζη», ἢ τον gigolo, χειροφιλήματα προς τον «Ἐθνικόν Κυβερνήτην», εκφωνήσεις λόγων, συρραφή κολακευτικῶν στίχων, μεταφορά λαχανικῶν, κλπ. κλπ.) τοιαύτη, λέγομεν, χρησιμοποίησις της πονηρίας, κατάστασις θετική, ενεργός και προσοδοφόρος, καλεῖται επιτηδειότης. Καὶ ἐδῶ συμβαίνει κοσμοϊστορικόν γεγονός: ὅτι ἡ δύναμις των μέσων τούτων επικρατήσεως των βλακῶν εἶναι τοιαύτη, λόγω της ευτελείας και της διανοητικῆς κατωτερότητος των κολακευομένων προσώπων, ὥστε ὁ βλάξ, κατά παράβασιν φαινομενικῶς της βλακείας του, νά φθάνη εις τον σκοπόν του και νά προωθεῖται ἢ νά επικρατή! Δεν γνωρίζομεν ὅμως τὴν ἀληθείαν ποία κατηγορία βλακῶν εἶναι ἐνταῦθα ἡ πλέον επικίνδυνος και ψυχολογικῶς ἡ πλέον ἀποσυνθετικὴ δια τὴν κοινωνίαν: ἐκείνη, ἢ τις διαπράττει τ' ἀνωτέρω, ἢ ἐκείνη, διότι δημιουργεῖται και δευτέρα, ἢ τις θεωρεῖ ὡς ευφυεῖς τους ὡς ἄνω βλάκας! Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν και οἱ ευφυέστατοι ἐκεῖνοι ἀρριβισταί πάσης φύσεως του δημοσίου βίου, οἱ ὁποῖοι φρονοῦν ὅτι δεν ἔχει καμμίαν σημασίαν τί λέγει και τί πράττει τις σήμερον και αὔριον, διότι «ἐν τῇ συγχίσει του λαοῦ τα πάντα λησμονοῦνται», παραγνωρίζοντες οἱ ἀτυχεῖς τὸ γεγονός, ὅτι ἀν τυχόν λησμονεῖ ὁ λαός, δεν λησμονοῦν ὅμως τα στελέχη καὶ οἱ ἡγέται του και ὅτι και ἀν ἀκόμη ὀλόκληρος ὁ λαός ἀποτελεῖται ἀπὸ λωποδύτας και παληανθρώπους, ὁ αὐτός ὅμως ἀκριβῶς λαός ἔχει τὴν μοχθηρὰν ἀξίωσιν νά μὴ εἶναι τοιοῦτοι οἱ παρ' αὐτοῦ ἀναδεικνυόμενοι, ἢ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὁπωσδήποτε ἐπηρεάζουν τὰς τύχας του τους ὁποῖους, ἐξ ἐνστίκτου αὐτοσυντηρήσεως και δικαιοσύνης, διότι ἐφωδιασμένοι αὐτοὶ με περισσότερα μέσα του κάμνουν ἀθέμιτον ἀνταγωνισμόν, ἐπιθυμεί ἀσπίλους, ἢ ἄλλως τιμωρεῖ. Διότι μόνον ἀπὸ της ἀπόψεως της δευτέρας ταύτης κατηγορίας βλακῶν δύναται νά τεθῆ τὸ ἐρώτημα: «ποῖος εἶναι βλάξ, ὁ κολακεύων, ἢ ἀντιθέτως ὁ κολακευόμενος;» Ἀλλ' ὅτι πάντα ταῦτα τὰ μέσα της επιτηδειότητος εἶναι ἀσχετα ἐντελῶς με τὴν ευφυίαν, και ὅτι οὐδεὶς ευφυῆς ἔχει ἀνάγκην νά τα χρησιμοποιήσῃ, διότι οὗτος ἐπικρατεῖ διὰ της ἀξίας του, δεν ἀμφισβητεῖται. Ὅτι εἶναι τὰ ευκολώτερα "πνευματικῶς" μέσα δεν ἀμφισβητεῖται. Ὅτι ὁ κολακευόμενος, εἴαν πιστεύσῃ εις τὴν εὐλικρίνειαν του επιτηδείου εἶναι βλάξ, δεν ἀμφισβητεῖται. Πῶς ὅμως δύναται ν' ἀμφισβητηθῆ ὅτι εἴαν ὁ κολακευόμενος εἶναι βλάξ, βλάξ ἀναγκαίως θα εἶναι και ὁ πείθων ἓνα βλάκα; Διότι, ἀλλοίμονον!, Οὐδεὶς ευφυῆς μέχρι τούδε κατώρθωσε νά πείσῃ βλάκα και οὐδεμία συνεννόησις ἐπιτεύχθη ποτέ μεταξύ ἐτερογενῶν ἐγκεφάλων. "Δύο κεφαλαὶ δια νά συνεννοηθοῦν πρέπει νά εἶναι ἢ ἐξ ἴσου κεναί, ἢ ἐξ ἴσου πλήρεις" εἶπε κάποτε ἐπιγραμματικώτατα ὁ πρύτανις της Ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας, διευθυντῆς της «Νέας Ἡμέρας». Ἡ κλασσικὴ ἐκάστοτε ἀποτυχία των ευφύων ἐκείνων ἀνθρώπων, οἵτινες ποτέ

επειράθησαν προς στιγμήν να εισέλθουν εις τον ψυχοδιανοητικόν κόσμον των βλακών, διά να τους πλησιάσουν όπως επιτύχουν τι παρά των πανισχύρων τούτων εξουσιαστών των υψηλοτέρων αξιωμάτων, υπήρξε πράγματι τραγική μέχρι σημείου, ώστε να οδηγηθούν οι ατυχείς ούτοι εις την απελπισίαν, ενίοτε δε και εις τον τερματισμόν της σταδιοδρομίας των και εις τον θάνατον, ενώ ουδέν ποτέ νέφος διετάραξε την αγαστήν σύμπνοιαν μεταξύ των βλακών... Κατ' αδήριτον συνέπειαν η ως άνω δευτέρα κατηγορία αυτών θεωρεί τους ευφυείς αυτούς ως βλάκας! Υπάρχει και τρίτη κατηγορία βλακών, κυνικωτέρα και κομψοπρεπώς παροξύνουσα τα πράγματα: "Η μεγαλυτέρα βλακεία είναι η ευφυΐα!", λέγει αϋτη ώφελιμιστικώς κρίνουσα καί μή καθορίζουσα επακριβώς τήν... Ιδίαν αυτής θέσιν.

8. Αν ο βλάξ καταφεύγει εις την επιτηδειότητα λόγω των πενιχρών πνευματικών του μέσων εκ της αυτής ελλείψεως ανωτέρων πνευματικών μέσων ωθείται και προς την απάτην. Απάτη είναι ως γνωστόν η αποσιώπησις της αληθείας ή η παράστασις ψευδών πραγμάτων ως αληθών. Εξ αυτού τούτου του ορισμού αυτής συνάγεται ότι η απάτη δεν ανάγεται εις την εύφυϊαν του απατεώνος, διότι πάς άνθρωπος δύναται να παραστήση ψευδώς πράγματα ως αληθή και αυτός ούτος ο βλάξ, αλλ' εις την ευπιστίαν του θύματος. Ότι λοιπόν καταφεύγει εις αυτήν, ως διανοητικώς ευκολώτερον μέσον ο βλάξ επειδή, στερούμενος ευφυΐας, είναι ανίκανος να μεταχειρισθή έντιμα μέσα, είναι αυτονόητον, διότι έντιμα μέσα ως δυσκολώτερα, χρησιμοποιεί μόνον ο κεκτημένος πραγματικήν ατομικήν αξίαν. Πόθεν λοιπόν προέρχεται η ευρέως διαδεδομένη αντίληψις, ότι ο απατεών όχι μόνον αποκλείεται να είναι βλάξ, αλλ' αναγκαίως είναι ευφυής, αντί της ως άνω αναλύσεως, εξ ής αντιθέτως προκύπτει, ότι ο απατεών όχι μόνον αποκλείεται να είναι ευφυής, αλλ' είναι αναγκαίως βλάξ; Η αντίληψις αύτη προέρχεται εκ της «θεωρίας» τού βλακός περί της ευπιστίας. Ειθισμένος ο βλάξ να «σκέπτεται» ουχί διά του νοητικού μηχανισμού, αλλά δια χονδροειδών έξωθεν εντυπώσεων, δεν ερευνά τας αιτιοκρατικές σχέσεις, αλλά περιορίζεται εις το γεγονός μιας επιτυχούσης απάτης, γεγονός εξ ού και μόνου συνάγει την βλακείαν του θύματος και την ευφυΐαν του απατεώνος. Ότι η απάτη δεν οφείλεται εις ευφυϊαν ανελύθη, νομίζομεν επαρκώς. Ότι όμως η ευπιστία του θύματος αποτελεί βλακείαν, τούτο είναι αληθές μνημείον βλακικής "διανοίας" καί πολιτιστικής υποστάθμης. Διότι η ευπιστία ενός ατόμου, ως προϋποθέτουσα τα άλλα άτομα ως έντιμα καί συνεπώς ως ευφυά, είναι ασφαλώς το μέγιστον των τεκμηρίων της πνευματικής του αναπτύξεως και του πολιτισμού του. Όσον υψηλότερον επί των βαθμίδων της ευφυΐας καί του πολιτισμού ίσταται εν άτομον ή εις λαός, (οι Ευρωπαίοι εν σχέσει προς τους Ανατολίτας) τόσοσ περισσότερο εύπιστος είναι. Ο τελευταίος των βλακών θα

ηδύνατο να εξαπατήσει ένα Κάντ ή ένα Μπετόβεν και ο τελευταίος των Ελλήνων ένα Ευρωπαίον... Το μειδίαμα του οίκτου, το οποίον ρίπτουν οι "αφελείς κουτόφραγκοι", δημιουργοί των πνευματικών αξιών και εξουσιαστές του κόσμου, επί των δυστυχών «έξυπνων» της Μεσογείου και της Ανατολής, ας είναι και η τιμωρία των βλακών και δια την "θεωρίαν" των ταύτην!

9. **Ότι ο βλάξ, ακολουθών την ένστικτον αυτού καχυποψίαν, ευρίσκεται εντός της πραγματικότητας, τούτο είναι αναμφισβήτητον, θέτει δε αυτόν εν τω κοινωνικώ βίω εις «ανωτέραν» μοίραν λ.χ. του μεταφυσικού, του οποίου ο ενστικτώδης κόσμος έχει υποστή νοσηράν ατροφίαν, έναντι του διανοητικού αυτού κόσμου, όστις έχασε πάσαν επαφήν μετά της πραγματικότητας.** Εάν δεχθώμεν, ως υποχρεούμεθα, πρώτον ότι το ένστικτον είναι αλάθητον, καθ' ό ανεξήγητον και άφθαρτον, δεύτερον ότι ο κόσμος των ενστίκτων είναι ο κατ' εξοχήν φυσικώς υγιής κόσμος, τρίτον ότι η κοινωνία ως συνέχεια της φύσεως είναι υγιής οργανισμός, απαρτιζόμενος υπό υγιών ατόμων, τότε το συμπέρασμα περί της υπεροχής του βλακός επί του μεταφυσικού εν τη κοινωνία, είναι συμπέρασμα αναγκαστικόν και ανέκκλητον, επαληθευόμενον άλλως τε, κατά φυσικήν αναγκαιότητα, υπ' αυτής ταύτης της κοινωνικής πραγματικότητας όλων των εποχών και των λαών. Το ότι οι μεταφυσικοί επεκράτησαν (όχι ήνθισαν) εις εποχάς παρακμής των κοινωνιών δεν είναι τυχαίον. Ο βλάξ, ως ελέχθη και ανωτέρω, διαισθανόμενος εν τη καχυποψία του την επίθεσιν εκ μέρους του ευφυούς, είναι θεμελιωδώς εντός της πραγματικότητας, διότι διαισθάνεται ορθώς τον κίνδυνον να περιέλθη κοινωνικώς εις την κάτω τάξιν. Εάν δια της καχυποψίας αυτής και μόνης προστατεύεται έναντι του φυσικού αυτού προορισμού του, τούτο είναι άλλο ζήτημα. Φανερόν είναι, ότι το ένστικτον αποτελεί μέσον προσανατολισμού και στοιχειώδους αμύνης εις τον πρωτόγονον άνθρωπον, όχι όμως μέσον κατισχύσεως και υπεροχής εν προηγμένη κοινωνία μετά προηγούμενου κοινωνικού διαφορισμού και αναπτύξεως των νοητικών του ανθρώπου μέσων, των όποιων η κατ' άτομα ανισότης είναι εξ ίσου φυσικώς δεδομένη. Ο βλάξ ομοιάζει ενταύθα το ζώον, το οποίον εξ ενστίκτου γνωρίζει να διαφεύγη πάντα κίνδυνον, πλήν ανωτέρας ωμής βίας, εις την ζούγκλαν, εισερχόμενον όμως εις κεντρικήν οδόν μεγαλουπόλεως, ευρίσκεται αιφνιδίως υπό τους τροχούς αυτοκινήτου. Τούτο είναι άγνωστος και ακατανόητος εις αυτό μηχανή, βασιζόμενη βεβαίως κατά τελευταίον λόγον εις το ένστικτον του ανθρώπου, κατασκευασθείσα όμως δια της διανοίας του. Πώς ήδη οι πνευματικώς κατώτεροι άνθρωποι ευρίσκονται υπό τους τροχούς διαφόρων κοινωνικών "αυτοκινήτων", - τούτο δεικνύει η θέσις αυτών εις την κάτω τάξιν. Την "μηχανήν" αυτήν είναι βεβαίως αδύνατον να διαφύγη και ο βλάξ, του οποίου και η άνοδος είναι αυστηρώς εντός

ωρισμένων πλαισίων περιορισμένη. Οτι δε τέλος ο μεταφυσικός ουδέ το ζών, ουδέ τον βλάκα δύναται να περιπλέξει εις τροχούς, τούτο είναι ευνόητον εκ του γεγονότος, ότι ούτος φέρεται επί του Πηγάσου...

10. Ως προς την κοινωνικήν προέλευσιν των βλακών διαπιστούται ότι η παραγωγή βλακών δεν είναι ταξική. Η πονηρά φύσις δεν έδωκεν εις ωρισμένην τινά κοινωνικήν τάξιν το επίζηλον τούτο προνόμιον. Επεδαψίλευσεν ίσως ως φαίνεται, εις την εκάστοτε άνω τάξιν τους διασκεδαστικωτέρους απλώς τύπους βλακών, αλλά δεν εστέρησεν ουδεμίαν άλλην κοινωνικήν τάξιν της σοβαράς συμβολής των. Ο βλάξ υπουργός, ο αγόμενος και φερόμενος υπό των υπαλλήλων του και τα μέλη ενός εργατικού σωματείου, τα οποία εκμεταλλεύεται ο πονηρός εργατοκάπηλος, αποτελούν δύο αντίθετα παραδείγματα του γεγονότος, ότι η βλακεία δεν έχει ταξικήν την πατρίδα. Ψυχολογικά δε είναι κυρίως τα περιεχόμενα, τα οποία δημιουργούν τας ποικιλίας και παραλλαγάς μεταξύ των βλακών. Ο *fils a para* της άνω τάξεως, ο οποίος λόγω φυσικής ατροφίας του βουλευτικού του κόσμου, λαμβάνει σοβαρώς υπ' όψιν την ατελεύτητον σειράν των απαγορεύσεων της οικογενείας του, στερούμενος δε και ίδιας πνευματικότητας, καταντά εις το τέλος τύπος χωρίς την ελαχίστην προσωπικότητα, ονομάζεται υπό της τάξεώς του επιεικέστατα "καλό παιδί", εις δε την αντικειμενικήν διάλεκτον θα ηδύνατο να αποκληθή "ευπρεπής βλάξ", ενώ το "τέκνον του λαού" εις την αυτήν περίπτωσιν ονομάζεται υπό του ευφυεστέρου και κυριολεκτούντος λαού δραστηκώτατα "κόπανος". Σημαντικώς αυστηροτέρα είναι επομένως η φυσική επιλογή εντός της κάτω τάξεως: ενώ λ.χ. ο *fils a para* εις την μαθητικήν ηλικίαν τυγχάνει της αγωγής, των μορφωτικών μέσων και των περιποιήσεων της τάξεώς του και παραμένει ψυχικώς αμείωτος, όπερ επαυξάνει την γελοίαν αυτοπεποίθησίν του εις πρεσβυτέραν ηλικίαν, δυνάμενος να φθάση ανενοχλήτως και εις υψηλά αξιώματα, η δε ατομική του ύπαρξις ως μη ώφειλε, είναι γνωστή εν τη κοινωνία. Αντιθέτως το τέκνον του λαού και σκληρότερον χειραγωγείται υπό των γονέων του και των συμμαθητών του εν τω σχολείω μέχρι πλήρους ψυχικής εξουθενώσεως δια σκληράς υποτιμήσεως, προπηλακισμών, φαρσών, ύβρεων και βιαιοπραγιών και δυσκολώτερον είναι κατόπιν τούτων ν' ανέλθη την κοινωνικήν κλίμακα, ο δε βλάξ των λαϊκών τάξεων ούτως και συμπαθέστερος είναι και άγνωστος και ακινδυνώτερος και ολιγώτερον γελοίος, καθ' ο σεμνότερος και εστερημένος της αυτοπεποιθήσεως ή επάρσεως του βλακός των άνω τάξεων, εις τον οποίον λόγω ατροφίας τού βουλευτικού του και τής μαλθακότητος του οικογενειακού του περιβάλλοντος προστίθεται έστιν ότε και αηδής γυναικωτός χαρακτήρ. Ενιαίον όμως είναι το πνευματικόν προλεταριάτον πάσης ταξικής καταγωγής.

11. Η ηθική τέλος σχέσις μεταξύ βλακός και επιτηδείου ή απατεώνας είναι απροσδοκίως διάφορος της ήν εκλαμβάνει συνήθως η «κοινή γνώμη». Ο συνήθης κοινωνικός άνθρωπος θεωρεί τον επιτήδειον και τον απατεώνα ως ανηθικούς μεν, άλλ' ως υποδιαιρέσεις του ευφυούς. Όλως το αντίθετον όμως συμβαίνει: ο επιτήδειος και ο απατεών είναι ακριβώς υποδιαιρέσεις τού βλακός. Καί ιδού πώς. Είπομεν ανωτέρω ότι η πονηρία, εκτός εάν είναι μέσον αμύνης των ευφύων ουχί κατά των βλακών αλλά κατά της πονηρίας των, αποτελεί φυσικήν ιδιότητα των βλακών και δη φυσικήν συνέπειαν του γεγονότος, ότι, λόγω ατροφίας του νοητικού των μηχανισμού, αποτελεί αύτη την μόνην άμυναν αυτών κατά πάσης έξωθεν επιθέσεως. Από της διαπιστώσεως της αληθείας ταύτης μέχρι της ακολούθου αληθείας υπάρχει έν και μόνον βήμα: ότι μόνον ο πνευματικώς ανάπηρος έχει ανάγκην της επιτηδειότητος και της απάτης δια να προωθηθή ή να επικρατήση. Ουδείς άνθρωπος αξίας έχει ανάγκην να γίνη επιτήδειος ή απατεών. Η καθημερινή κοινωνική πείρα διδάσκει ότι τα επίθετα ταύτα ουδέποτε κατώρθωσαν να "κολλήσουν" εις ανθρώπους πραγματικής αξίας, οι οποίοι, εάν υπήρξαν μισητοί, εχαρακτηρίσθησαν ίσως ως «κακοί», ως «καταχθόνιοι», ως «γόητες», ως «τορπιλληταί» ή ως «λιβελλογράφοι», ουδέποτε όμως ως επιτήδειοι ή απατεώνες, και όταν ακόμη υπήρξαν συντηρητικοί εις τας σχέσεις των μετά των λοιπών ανθρώπων και κατώρθωσαν πάντοτε να προωθηθούν ή να επικρατήσουν. Απόλυτος εσωτερική συνέπεια της πνευματικής αναπηρίας του βλακός είναι άλλως τε όχι μόνον η αγελαία του τάσις, όχι μόνον η προώθησις του «πλάτην μέ πλάτην» με την λεγεώνα των ομοίων του, όχι μόνον η προσφυγή εις τα ευτελέστερα μέσα της επιτηδειότητος, την έλλειψιν αντιθέτου γνώμης, την προσφοράν ευκόλων και ανηθικών εκδουλεύσεων και την κολακείαν, αλλά και η συστηματική αποφυγή πάσης συγκρούσεως και πάσης μάχης. Και όταν ακόμη ο βλάξ, υπό την μορφήν του επιτηδείου ή του απατεώνας, εξαναγκασθή να δώση μάχην, θα δώση αυτήν δια των πνευματικώς ευκολοτέρων καί συνεπώς των ανηθικωτέρων «όπλων»: του ψεύδους, της διαστροφής, της ραδιουργίας και της συκοφαντίας. Εξ ού έπεται το ακλόνητον δόγμα: και η ανηθικότης είναι αποκλειστικόν προνόμιον των βλακών!